

СКОТАРСТВО

УДК 626.2.082.11

ХАРАКТЕРИСТИКА ТВАРИН ЧЕРВОНОЇ СТЕПОВОЇ ПОРОДИ ПЛЕМІННОГО ЗАВОДУ «ПРИМОРСЬКИЙ»

**Г.І. Буюклу, канд. с.-г. наук, М.І. Буюклу, Л.М. Іовенко,
С.В.Тараненко**

Інститут тваринництва степових районів імені М.Ф.Іванова
«Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний
центр з вівчарства

М.М. Ліпченко, О.М. Горєлкіна

ПСП «Приморський» Запорізької області

В ПСП «Приморський» Приморського району Запорізької області збережено племінний завод червоної степової породи з поголів'ям тварин консолідованих за основними селекційними ознаками та пристосованих до машинного доїння. Продуктивність корів за кращу лактацію складає 4601кг молока жирністю 4,17%, 192 кг молочного жиру, інтенсивність молоковіддачі – 1,98 кг/8лє.

Ключові слова: скотарство, генофонд, порода, лінія, надій, консолідація

За останні роки в нашій країні відбулися суттєві зміни у скотарстві. Створено високопродуктивні породи молочного і м'ясного напрямів продуктивності, які за чисельністю посідають провідне місце. Із 32-х порід, яких розводять в Україні, лише 8 найбільш чисельні і від них одержують основну продукцію, решта 24 породи використовують обмежено і поголів'я їх незначне. Тобто проходить збіднення генофонду від впливу місцевих (аборигенних), вітчизняних локальних порід, до яких відноситься червона степова [2]. Це може призвести до збіднення генетичного різноманіття та обмеження можливостей селекції при створенні нових порід і поліпшенні існуючих. Тому відродження племінної бази худоби даної породи сьогодні є актуальним.

Батьківщиною червоної степової худоби є південні райони Запорізької області (Мелітопольський, Великотокмацький, Ново-Василівський, Чернігівський та інші), що знаходяться в басейні ріки Молочної та її притоків. Цінні якості червоної степової худоби (добра пристосованість до посушливого спекотного клімату, порівняно висока молочна продуктивність, невибагливість до кормів і 9лемзаводу9х99ть господарського використання) забезпечили швидке зростання її чисельності в середині минулого століття. За кількістю породної худоби вона посідала перше місце в Україні і друге місце в колишньому Радянському Союзі. [3].

В даний час приватне сільськогосподарське підприємство «Приморський» Приморського району Запорізької області є провідним племінним заводом з розведення червоної степової породи. Господарство є правонаступником радгоспу «Приморський», який був організований у 1964 році.

З року в рік тут стабільно одержують високі врожаї зернових культур, в т.ч. озимої пшениці. Виключенням був 2007 посушливий рік. Кормовий клин займає 25,3%, але за рахунок високої врожайності культур тваринництво забезпечується кормами. А це є основою для ефективного ведення галузі тваринництва у господарстві. Тут стабільно утримується 350 корів червоної степової породи, середня продуктивність яких протягом останніх років становить більше 4 тис. кг молока від корови.

Історія створення стада великої рогатої худоби бере свій початок з 1966 року, коли в господарство була завезена племінна худоба з племзаводів 9ле. Кірова Токмацького та «Мелітопольський» Мелітопольського районів Запорізької області, які були базовими господарствами з розведення та удосконалення червоної степової породи. За генеалогічним складом завезене поголів'я відносилось до основних заводських ліній породи: Курая ЗАН-6, Веселого ЗАН-45, Рибак ЗАН-39, Зевса ЗАН-10, Міномета ОМН-765.

Сучасне стадо нараховує 1300 голів, в тому числі 350 корів. За породним складом стадо відноситься до червоної степової породи. За класним складом 65% маточного поголів'я стада відноситься до I класу і вище. Серед корів цей показник значно вищий - 94,5%.

Рівень надою становить біля 4,0 тис. кг молока від корови за рік, хоча генетичний потенціал даного стада значно вищий. В силу об'єктивних та суб'єктивних причин генетичний потенціал молочної продуктивності повністю не реалізований (9лемз.1).

Стадо тривалий час удосконалювалося за рахунок використання на маточному поголів'ї бугаїв-плідників червоної степової та

англерської порід. Аналіз продуктивності тварин в розрізі генотипів показав, що молочність корів різних генотипів знаходяться на одному рівні з незначними відхиленнями від середнього по стаду. Якщо серед первісток вірогідної різниці за надоєм не спостерігається, то за вищу лактацію чистопородні корови мали вищий надій на 204 кг у порівнянні з середнім по стаду, на 285 кг – у порівнянні з коровами генотипу червона степова Х англерська, на 264 кг – коровами генотипу червона степова Х англерська Х червона датська і на 76 кг – коровами генотипу червона степова Х червона датська.

Таблиця 1. Молочна продуктивність корів племзаводу «Приморський»

Показники	Одиниці виміру	Лактації		
		I	II	III і ст.
Наявність поголів'я	гол.	175	86	43
Надій	кг	3627±36,1	4184±54,3	4601±61,7
Жирність	%	4,02±0,02	4,06±0,03	4,17±0,048
Молочний жир	кг	145,7±1,7	171,36±2,9	192,24±3,6
Жива маса	кг	453±3,9	481±6,2	503±6,9
Стандарт породи	кг	2900	3300	3700

За генеалогічною структурою маточне поголів'я стада відноситься до 13 ліній (Фрема, Цирруса, Міномета, Андалуза, Монарха, Вітерка, Ідеала, Коломбо, Веселого, Казбека, Курая, Нептуна, Рибак). Аналіз молочної продуктивності корів різних ліній показав, що коливання надою між ними знаходиться у межах 2788 – 4505 кг молока, вмісту жиру – 3,83 – 4,32% та виходу молочного жиру – 109 – 194 кг.

Надій нащадків ліній Коломбо, Цирруса, Нептуна, Міномета, Андалуза, Монарха, Вітерка склав 4000 кг молока і більше за лактацію, відповідно і кількість молочного жиру у їх потомків вища.

Показник вмісту жиру в молоці у корів різних ліній має досить високі значення – 4% і більше, виключенням є лише тварини ліній Казбека, Курая, Рибак у яких вміст жиру складає 3,83 – 3,94%.

Поголів'я сучасного стада є нащадками 17 бугаїв-плідників. Коливання показників молочної продуктивності у дочок різних бугаїв становлять за надоєм від 2432 до 4505 кг молока, за вмістом жиру – 3,8 – 4,35% і виходом молочного жиру – 96 – 194 кг.

Нащадки бугаїв-плідників Аргона, Босфора, Гаранта, Граніта, Кортіка, Ловкого, Лоска, Могучого, Ранета характеризуються біль-

шою пластичністю – за надою молока 4000 кг і вище вміст жиру склав 4% і більше.

За даними бонітування вік першого отелення в стаді становить 969 днів або 31,8 місяців. Тривалість сервіс-періоду 79-94 дні, тривалість 11лемзаводу11х11 періоду – 372-373 дні, що відповідає фізіологічним нормам. Коефіцієнт відтворювальної здатності складає 0,98, що вказує на достатньо високий рівень відтворення в стаді.

Визначення екстер'єрних показників показало, що величина промірів (висота в холці, крижах, ширина грудей, навкісна довжина тулуба та обхват грудей) у корів стада відповідає стандарту червоної степової породи. Висотні проміри корів в середньому складають: висота в холці 125,4 см, висота в крижах – 130,0 см. За індексами будови тіла корови відносяться до молочного типу. Оцінка екстер'єру корів за 100 бальною шкалою в середньому дорівнює $85,4 \pm 0,94$ балів. За типом будови тіла в стаді корів з оцінкою «відмінно» нараховується 21%, «дуже добре» – 70% та «добре з плюсом» – 9%, серед корів-первісток ця оцінка склала 21%; 66%; 13% відповідно.

Корови стада ПСП «Приморський» мають об'ємне вим'я ванно-, чашоподібної та округлої форми, добре прикріплене до черева. Дійки переважно циліндричної та конусоподібної форми.

Оцінка первісток за пристосованістю до машинного доїння показала, що вони мають бажану форму вимені (ванно- та чашоподібну) і характеризуються високою інтенсивністю молоковіддачі – 1,98 кг/11ле.

В процесі селекційної оцінки тварин стада було проведено розрахунки коефіцієнтів фенотипової консолідації корів різних структурних одиниць. Відмічено, що тварини всіх груп мають позитивні значення коефіцієнту консолідації за параметрами молочної продуктивності, у чистопорідних тварин червоної степової породи ці показники вищі ($K_o=0,333$; $0,107$; $0,225$).

Проведений аналіз ступеню фенотипової консолідації корів різних ліній вказує, що за надоєм даний коефіцієнт коливається в межах від 0,068 до 0,469. За надоєм вищими значеннями характеризуються тварини лінії Веселого, а за вмістом жиру у молоці кращими виявилися корови лінії Монарха ($K_o=0,862$).

Оцінка корів-нащадків окремих бугаїв-плідників за коефіцієнтом фенотипової консолідації свідчить, що потомки 12 бугаїв мають позитивні показники за надоєм, жирністю молока та кількістю молочного жиру з коливаннями у межах від 0,010 до 0,562. За вмістом жиру в молоці більшу ступінь консолідації відмічено у дочок бугаїв-

плідників Граніта, Замка, Ловкого, Ребуса ($Ko=0,478-0,567$). Крім того, нащадки бугая Замка характеризувалися вищими коефіцієнтами за надоєм ($Ko=0,562$), вмістом жиру в молоці ($0,567$) та кількістю молочного жиру ($0,556$).

В перспективі селекція в стаді буде спрямована на формування високопродуктивного поголів'я тварин з надоєм не менше 5000 кг молока від корови за рік, вмістом жиру 3,8–4,0% і які оптимально відповідатимуть вимогам механізованого догляду. Удосконалення племінних і продуктивних якостей буде здійснюватися методом чистопородного розведення за лініями та родинами з метою збереження даного генофонду, а відновлення генеалогічної структури – шляхом використання 12лемзаводу12х кросів з виходом на представників чистопородних червоних степових лінії або родинних груп через батька або батьків матерів.

Список використаної літератури

1. Буркат В.П. Про теорію консолідації селекційних формувань / В.П.Буркат // Консолідація селекційних груп тварин: теоретичні та практичні аспекти. - К.: Аграрна наука. – 2002. – 58 с.
2. Гузев І.В.. Методика збереження генофонду локальних порід у закритих популяціях / І.В.Гузев, О.П. Чиркова// Методики досліджень із селекції, генетики та біотехнології у тваринництві: науковий збірник. – К.: Аграрна наука. – 2005. – С.14-21.
3. Кононенко Н.В. Генеалогічна структура червоної степової породи великої рогатої худоби [каталог] /Н.В.Кононенко.-Київ: Концерн «Селекція»-2002.
4. Полупан В.П. Консолідація селекційних груп тварин: теоретичні та практичні аспекти / Ю.П.Полупан // Консолідація селекційних груп тварин: теоретичні та практичні аспекти. – К.: Аграрна наука. – 2002. – С. 5-27.